

Dosarul nr. 2ra-1386/22
2-1914492-01-2ra-29092022

Prima instanță, Judecătoria Cimișlia, sediul Central (jud: D. Cherdivară)
Instanța de apel, Curtea de Apel Comrat (jud: D. Fugenço, L. Caraianu, A. Mironov)

DECIZIE

08 februarie 2023

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Mariana Gangan și Mihail Gangan, reprezentați de
avocatul Alexandru Găină,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Mariana Gangan și
Mihail Gangan împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Tarnin-Agro” cu privire la
repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Comrat, prin care a fost
respins apelul declarat de Mariana Gangan și Mihail Gangan, reprezentați de avocatul
Alexandru Găină și a fost menținută hotărârea din 30 noiembrie 2021 a Judecătoriei
Cimișlia, sediul Central,

constată:

La data de 09 septembrie 2019, Mariana Gangan a depus cerere de chemare în
judecată împotriva SRL „Tarnin-Agro” cu privire la repararea prejudiciului material și
moral.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că în baza titlului de autentificare a
dreptului deținătorului de teren, deține în proprietate lotul de teren agricol plantat cu
livadă de meri, cu nr. cadastral XXXXX și suprafața de 0,0586 ha, amplasat în
extravilanul satului XXXXX. Conform certificatului de moștenitor testamentar, eliberat
la 02 septembrie 2003 de către notarul privat Lilia Burac, a primit în proprietate
bunurile succesoriale care au aparținut mamei sale Feodosia Ghilan, inclusiv lotul de
teren agricol plantat cu livadă de meri, nr. cadastral XXXXX, cu suprafața de 0,1165

ha, amplasat în extravilanul satului XXXXX. Ambele terenuri sunt amplasate pe același câmp, având o linie de hotar comună.

A susținut că în perioada anilor 2003-2019, împreună cu soțul ei Mihail Gangan, au prelucrat lotul de teren, îngrijind de livadă și strângând roada de mere, pentru necesități personale. În luna iunie 2019, Mihail Gangan a constatat că livada a fost total defrișată, fără consimțământul proprietarului. Pe acest caz s-a adresat la primărie, iar ulterior comisia Primăriei s. Ciucur-Mingir a ieșit la fața locului și a întocmit actul de constatare, cu descrierea situației de fapt și de drept.

A declarat că la 16 august 2019, a expediat în adresa SRL „Tarnin-Agro” prin poștă, cu aviz de recepție, o reclamație prin care a solicitat să fie reparat prejudiciul material și moral în sumă totală de 40734 lei. La 17 august 2019 scrisoarea a fost returnată de către oficiul poștal cu mențiunea „adresatul a refuzat să o primească”.

Reclamanta consideră că prin acțiunile sale SRL „Tarnin-Agro” nu numai că a privat-o de posesiunea asupra bunului care îi aparține cu drept de proprietate, dar, defrișând ilegal livada de meri, i-a cauzat prejudiciu material și moral considerabil. Prejudiciul material se caracterizează prin defrișarea livezii, prin ce are de suferit un prejudiciu de lungă durată caracterizat prin venitul ratat al roadei pentru ani înainte. Totodată, partea materială mai constă și din copacii care au fost defrișați, masa lemnoasă care la fel are o valoare materială.

A declarat că, conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, în anul 2018 în sectorul individual, pentru plantațiile multianuale, meri, roada medie anuală constituie 107 chintale/hectar, iar prețul pentru o tonă de mere constituia 3689 de lei. Respectiv, venitul ratat pentru 3 ani constituie 20 734 de lei.

A afirmat că prejudiciu moral este exprimat prin suferințele sufletești legate de distrugerea barbară a livezii și imposibilitatea de a-și realiza drepturile sale legitime de proprietar. Pe lângă faptul că strângea roada, folosea acest teren pentru a pune stupii pentru albine ale rudelor, cosea vara iarba din livadă pentru strângerea furajerelor la animale, de la care nu avea numai un venit suplimentar, dar primea o plăcere sufletească. În prezent, este lipsită de toate, livada fiind distrusă, solul arat. Respectiv, estimează prejudiciul moral în sumă de 20 000 de lei.

A solicitat încasarea din contul pârâtului în beneficiul său a sumei de 20 734 de lei cu titlu de prejudiciu material și a sumei de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 29 octombrie 2021 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central a fost admisă cererea depusă de Mihail Gangan și a fost atras în proces Mihail Gangan în calitate de coreclamant (f.d. 78).

Pe parcursul examinării cauzei, Mariana Gangan și Mihail Gangan au depus cerere de concretizare a pretențiilor din acțiune, solicitând încasarea din contul SRL „Tarnin-Agro” în beneficiul Marianeii Gangan a sumei de 13 823 de lei, cu titlu de prejudiciu material cauzat prin defrișarea plantației multianuale de pe terenul cu nr. cadastral XXXXX cu suprafața de 0,1165 ha și în beneficiul Marianeii Gangan și al lui Mihail Gangan a sumei de 6911 lei, cu titlu de prejudiciu material cauzat prin defrișarea plantației multianuale de pe terenul cu nr. cadastral XXXXX cu suprafața de 0,0585 ha

și a sumei de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral; compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 30 noiembrie 2021 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central a fost respinsă acțiunea depusă de Mariana Gangan și Mihail Gangan, ca fiind neîntemeiată. S-a încasat de la Mariana Gangan și Mihail Gangan în beneficiul SRL „Tarnin-Agro” suma de 5000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, precum și în beneficiul statului suma de 500 de lei cu titlu de taxa de stat.

La data de 02 decembrie 2021 Mariana Gangan și Mihail Gangan, reprezentați de avocatul Alexandru Găină, au declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii din 30 noiembrie 2021 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral.

Prin decizia din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Comrat a fost respins apelul declarat de Mariana Gangan și Mihail Gangan, reprezentați de avocatul Alexandru Găină și a fost menținută hotărârea din 30 noiembrie 2021 a Judecătoriei Cimișlia, sediul Central.

La data de 01 septembrie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Mariana Gangan și Mihail Gangan, reprezentați de avocatul Alexandru Găină, au declarat recurs împotriva deciziei din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Comrat, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie admisă integral.

În susținerea recursului s-a invocat că la examinarea cauzei, instanța de apel a interpretat eronat normele de drept procedural și material, aplicabile speței.

Reprezentantul recurenților a susținut că atât instanța de fond, cât și instanța de apel, nu s-au expus asupra tuturor probelor prezentate și anume, certificatele prin care Primăria s. Ciucur-Mingir a confirmat faptul că anume intimata SRL „Tarnin-Agro” a defrișat ilegal în anul 2019 terenurile plantate cu livadă și că de atunci până în prezent, le folosește ca teren agricol.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că la 08 august 2022, copia deciziei contestate a fost expediată în adresa recurenților și a fost recepționată de către Mariana Gangan și Mihail Gangan la 12 august 2022, iar de către avocatul Alexandru Găină la 11 august 2022 (f.d. 162-164, 167).

Astfel, recursul, declarat la 01 septembrie 2022, este în termen.

La 29 septembrie 2022, copia recursului a fost expediat în adresa intimitei SRL „Tarnin-Agro”, cu înștiințarea cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 190, 192), însă, intimata nu și-a valorificat dreptul respectiv și nu a depus referință.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 14 decembrie 2022 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Comrat, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că potrivit certificatului de moștenitor testamentar din 02 septembrie 2003, eliberat de notarul Lilia Burac, Mariana Gangan a moștenit terenul agricol nr. cadastral XXXXX, cu suprafața de 0,1165 ha, amplasat în extravilanul satului XXXXX (f.d.5).

În temeiul titlului de autentificare a dreptului de teren și extrasului de pe actul de căsătorie seria și numărul EC-I 0292373 din 30 mai 1992, Mariana Gangan și Mihail Gangan sunt proprietari în devălmășie ai lotului de teren agricol nr. cadastral XXXXX, cu suprafața de 0,0586 ha, amplasat în extravilanul XXXXX (f.d. 6, 72).

Potrivit actului de constatare din 19 august 2019, întocmit de către reprezentanții Primăriei și Consiliul s. Ciucur-Mingir, în urma examinării câmpului din blocul cadastral 102, care a fost plantat cu culturi multianuale (livadă de mere), toată suprafața de 18,89 ha este defrișată și arată, pomii și toate resturile se află pe terenul public (pășuni, drumuri, râpi). Actele necesare pentru casare și defrișare a livezii lipsesc la primărie. În terenul defrișat se află și terenurile cu nr. cadastrale XXXXX, ce aparțin cu drept de proprietate Marianeii Gangan, care la fel erau plantate cu livadă de mere și la moment sunt defrișate ilegal (f.d. 7).

La 16 august 2019 Mihail Gangan, în interesele Marianeii Gangan, a expediat în adresa SRL „Tarnin-Agro” o reclamație, prin care a solicitat repararea prejudiciului material și moral cauzat prin defrișarea ilegală a culturii multianuale, însă, conform mențiunii de pe plicul poștal, SRL „Tarnin-Agro” a refuzat să primească scrisoarea (f.d. 8-9).

Înaintând prezenta acțiune, Mariana Gangan și Mihail Gangan au solicitat încasarea din contul SRL „Tarnin-Agro” în beneficiul Marianeii Gangan a sumei de 13 823 de lei, cu titlu de prejudiciu material cauzat prin defrișarea plantației multianuale de pe terenul cu nr. cadastral XXXXX cu suprafața de 0,1165 ha, precum și în beneficiul Marianeii Gangan și al lui Mihail Gangan a sumei de 6911 lei, cu titlu de prejudiciu material cauzat prin defrișarea plantației multianuale de pe terenul cu nr. cadastral XXXXX cu suprafața de 0,0585 ha și a sumei de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral.

Prima instanță, fiind investită cu examinarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii și a respins-o integral.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de Mariana Gangan și Mihail Gangan, a ajuns la concluzia netemeinicii acestuia și a menținut hotărârea primei instanțe.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, consideră că instanța de apel a examinat superficial circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei.

În conformitate cu 238 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

Conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Potrivit art. 241 alin. (5) din Codul de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Conform art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, limitele apelului și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanțele care au importanță la soluționarea cauzei și care au fost verificate în ședința de judecată multilateral, complet și au fost elucidate probele privind circumstanțele constatate ale cauzei.

Respectiv, conform jurisprudenței CtEDO instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze doar la însușirea motivelor și concluziilor date de instanța inferioară (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 19 decembrie 1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29 mai 1997 §43).

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în normele enunțate, instanța de recurs constată că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și legislația în vigoare.

În decizia contestată, instanța de apel a reținut că Mariana Gangan și Mihail Gangan nu au prezentat probe care să confirme faptul că anume în urma acțiunilor SRL „Tarnin-Agro”, le-a fost cauzat prejudiciul solicitat, iar actul de constatare din 19 august 2019, întocmit de Primăria s. Ciucur-Mingir, poate fi reținut ca probă ce atestă doar faptul defrișării plantației multianuale, reclamantii nedemonstrând că anume SRL „Tarnin-Agro” se face vinovat de prejudiciul cauzat lor.

Atât în cererea de apel, cât și în prezenta cerere de recurs, Mariana Gangan și Mihail Gangan au invocat că instanțele de judecată nu s-au expus asupra tuturor probelor prezentate și anume, actele eliberate de Primăria s. Ciucur-Mingir, prin care se confirmă faptul că anume SRL „Tarnin-Agro” a defrișat ilegal în anul 2019 terenurile plantate cu livadă și că de atunci până în prezent, le folosește ca teren agricol.

Potrivit confirmării nr. 130 din 16 noiembrie 2021, anexată de către recurenți pe parcursul examinării cauzei în instanța de fond (f.d. 83), Primăria s. Ciucur-Mingir, raionul Cimișlia, a confirmat faptul că SRL „Tarnin-Agro”, conform datelor din Registrul contractelor de arendă, are luat în arendă și prelucrează 11,52 ha din câmpul XXXXX, teren sub plantații perene, defrișat fără decizia consiliului local și folosit ca teren arabil.

Prin adeverința nr. 392 din 01 octombrie 2021 (f.d. 84) Primăria s. Ciucur-Mingir, raionul Cimișlia, a confirmat faptul că în perioada martie-mai 2018, agentul economic SRL „Tarnin-Agro” a efectuat lucrări de defrișare a fostei livezi de mere, plantații perene, câmpul 2915102, în care sunt amplasate cotele de teren cu numerele cadastrale XXXXX, ce aparțin Mariane Gangan. Suprafața defrișată este prelucrată de SRL „Tarnin-Agro” până în prezent, cu excepția câtorva cote, inclusiv cotele cu numerele cadastrale XXXXX, care au fost lăsate pârloagă.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție atestă că instanța de apel, ajungând la concluzia că nu s-a demonstrat faptul că anume intimata SRL „Tarnin-Agro” ar fi cauzat prejudiciu prin defrișarea plantațiilor multianuale, nu s-a expus asupra înscrisurilor prezentate de către Mariana Gangan și Mihail Gangan în susținerea poziției lor - confirmarea nr. 130 din 16 noiembrie 2021 și adeverința nr. 392 din 01 octombrie 2021, eliberate de Primăria s. Ciucur-Mingir, acte pe care recurenții le consideră decisive la soluționarea cauzei.

Or, instanța de apel urma să aprecieze fiecare probă privitor la relevanța, admisibilitatea și veridicitatea ei și toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor

reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei, precum și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Deci, Curtea de Apel Comrat era obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Respectarea principiului egalității armelor presupune că fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza într-o situație egală în raport cu adversarul său, astfel încât între părți să se mențină un echilibru corect.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că decizia contestată este nemotivată, instanța de apel examinând superficial atât apelul declarat de către Mariana Gangan și Mihail Gangan, cât și cauza dedusă judecării, fapt ce impune casarea deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare, instanța de recurs fiind în imposibilitate de a înlătura aceste omisiuni și de a verifica argumentele din cererea de recurs, inclusiv de a da apreciere înscrisurilor invocate de către recurenți.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Astfel, contrar standardelor procedurale recunoscute, instanța de apel a soluționat prezenta cauză fără să furnizeze răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului European).

Se accentuează că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre și decizie motivate. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Potrivit unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (speța Garcia Ruiz c. Spaniei, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Însă, la caz, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată, circumstanțele constatate fiind apreciate drept o eroare judiciară.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs la examinarea cauzei în

ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral decizia instanței de apel și a trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Comrat, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Mariana Gangan și Mihail Gangan, reprezentați de avocatul Alexandru Găină.

Se casează integral decizia din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Comrat, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Mariana Gangan și Mihail Gangan împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Tarnin-Agro” cu privire la repararea prejudiciului material și moral, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Comrat, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Mariana Pitic